

Єлизавета Сербіна

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті представлено проблему взаємодії громадських організацій з органами державної влади у забезпеченні реалізації культурної політики в Україні з урахуванням точок зору вітчизняних вчених на саме явище взаємодії громадськості з владою у контексті громадянського суспільства. Проаналізовано ставлення Міністерства культури і туризму України до зазначеної проблеми та доведено необхідність його співпраці з громадськістю, представленим громадськими організаціями.

Ключові слова: культура, культурна політика, органи державної влади, взаємодія громадських організацій, соціальне партнерство, політична культура, громадянське суспільство.

постановка проблеми

Нині в українській державі культурна сфера перебуває у важкому, кризовому стані. Суттєвою проблемою залишається забезпечення доступу населення до культурно-мистецьких цінностей. Відчутно посилюються процеси духовної деградації суспільства. У зв'язку із цим актуальним стає переосмислення державної політики у сфері культури з метою забезпечення необхідних умов для підтримки вітчизняної культури як основи прогресивного розвитку суспільства.

Як відомо, державну культурну політику України сьогодні зарубіжні та вітчизняні експерти розглядають як систему керування ззовні: без зворотнього зв'язку, управління за параметрами та структурою радянського часу. І хоча інфраструктура культури в нашій державі є досить розвиненою, вчені вважають її закостенілою, технічно та морально застарілою. Інфраструктура культури, якою управляє Міністерство культури і туризму України, а значить витрачає ресурси, час, зусилля, представляє собою різні форми історичної спадщини та класичного мистецтва. Як вважають експерти Ради Європи саме управління культурою і мистецтвами в Україні відбувається за класифікаційною схемою 19 століття: «Управляти культурою і мистецтвами за класифікаційною схемою 19 століття непрактично і нерозумно; виходить, що механізми державної підтримки і фінансування, замість того, щоб стимулювати динамічну сучасну творчість, сприяють консервативності і застигності. Це також означає, що Міністерство ідентифікується з «мертвою» культурою, історичною культурою, «класичними мистецтвами», котрі цікавлять менші (і старші за віком) сегменти українського суспільства, а не тих, від кого залежить майбутнє країни і її культури» [5, с. 21]. Вважається, що даний підхід є спадщиною радянської системи, хоча за радянського часу ця модель управління культурою була тісно пов'язана з ідеологічною роботою, що проводилася Комуністичною партією у суспільстві. На сьогодні ж ні держава, ні політичні партії, ні громадські організації не впливають на формування громадської думки та «ідеологію мас», а також на формування державної культурної політики. Досвід показує, що громадські організації, які охоплюють широкий спектр культурологічних та мистецьких завдань, можуть бути надійними партнерами державних структур. Ідея взаємодії громадських організацій з органами державної влади у забезпеченні реалізації культурної політики на державному рівні хоча і піднімалася, але не знайшла свого втілення в наукових розробках та діяльності Міністерства культури і туризму України. І хоча тема партнерства між державою

аналіз останніх досліджень і публікацій

і громадськістю вперше була висвітлена у вступі до Аналітичного звіту МКТ України за 2009 рік як репліка щодо реакції органів державної влади, відповідальних за культурну політику в Україні, на стурбованість громадськості стосовно неправомірних дій влади, у засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Міністерства культури і туризму України відсутня відповідна інформація.

У системі управління галуззю культури відсутні наукові розробки проблем взаємодії з громадськістю, яку називають часто зв'язками з громадськістю, комунікаціями, або партнерством з громадськістю. Натомість дослідники культурної політики О. Гриценко, В. Солодовник розглядали питання правового забезпечення діяльності галузі, Я. Підпригорщук – фінансово-економічного. В. Подкопаєв досліджував стан функціонування культурно-мистецьких організацій «третього сектора», С. Волков висвітлював проблеми мистецької освіти, В. Карлова вивчала сутність та особливості реалізації державної політики у сфері культури в сучасних умовах. С. Дрожжина розглядала державну культурну політику як проблему соціокультурного процесу, акцентуючи свою увагу на концептуальних засадах, інститутах, нормах культурної політики, а серед запропонованих шляхів вдосконалення механізмів української культурної політики через нормативно-правове регулювання питання взаємодії з громадськістю відсутнє.

Необхідно зазначити, що українські науковці протягом першого десятиліття незалежності України більше уваги приділяли дослідженню взаємодії гілок влади між собою (Н. Нижник, В. Токовенко). Взаємодію однієї з гілок влади з громадськими організаціями за певними напрямками розглядали В. Візир, Н. Ковалішина, взаємодію профспілок, підприємців і органів влади вивчали В. Жуків, В. Скуратівський, І. Дубровський. І все ж таки ключовою проблемою державного управління лишається тандем державної влади і громадянського суспільства. На цьому наполягають вчені Т. Бутирська та О. Якубовський у своїй монографії «Державна влада і громадянське суспільство: система взаємодії». Ця проблема отримала до певної міри необхідний науковий розвиток у дослідженнях Н. Нижник, В. Олуйка, Л. Пашко, В. Новака, Н. Гудими, В. Соловйова, О. Окіса, О. Пижової. Більше того, ними розроблені теоретико-методологічні засади взаємовідносин громадських організацій та органів державного управління, шляхи розвитку цих взаємовідносин та проект Концепції взаємодії органів державної влади з громадськими організаціями.

На сьогодні, як і в минулі роки розбудови демократичної держави, питанням особливого значення залишається координація та взаємодія усіх владних структур у сфері культури та культурної політики. На перспективу, як зазначено у Звіті Ради Європи щодо культурної політики України, «головною функцією Міністерства культури і туризму України (а також інших державних і урядових органів відповідальних за культуру) має стати створення клімату та умов, у яких можуть розквітати культура і культурний сектор» [12]. Саме тому нинішня соціокультурна реальність українського посттоталітарного суспільства потребує розгляду комунікативного аспекту культурної політики через взаємодію (співпрацю, партнерство, комунікацію, співробітництво) громадських організацій з органами державної влади, що завжди матиме свої прояви у зміні соціальної орієнтації та ідеалів громадян, переоцінці цінностей і формуванні їхньої ієрархії, у зростанні ступенів свободи, багатоманітності і строкатості напрямів духовного життя як однієї з умов самодостатнього розвитку культури. Комунікативний підхід може бути корисним у забезпеченні реалізації державної культурної політики, поєднуючи інтереси органів держави та суспільства, формуючи взаємодію громадських організацій з органами державної виконавчої влади.

Метою даної статті є представлення проблеми взаємодії громадських організацій з органами державної вла-

виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

мета

ди у забезпеченні реалізації культурної політики в Україні з урахуванням точок зору вітчизняних вчених на саме явище взаємодії громадськості з владою у контексті громадянського суспільства, а також з акцентуванням на взаємозалежності вирішення проблем, які є спільними як для держави, так і для громадянського суспільства.

↑ Культурна політика – це заснована на громадській згоді система поглядів на необхідний стан культурного життя й уявлення про ті пріоритети, на яких базуються критерії оптимальності використання всіх видів ресурсів [9, с. 209]. Почнемо з того, що у 2001 році на Міжнародній науково-практичній конференції «Культурна політика в Україні в контексті світових трансформаційних процесів» прозвучала тема соціального партнерства як ресурсу розвитку культури в умовах ринку. Безпосередньо наголошувалося на тому, що питання розбудови демократичних інституцій, ширшого залучення громадських організацій до усіх сфер суспільного життя, а найголовніше – розбудови партнерських стосунків державних органів і «третього сектора» – станом на 2001 рік актуальні, як ніколи раніше. Навіть на рівні управління державою у сфері адміністративної реформи відбувається зміна ідеології – пріоритет віддається громадянину, для якого держава є надавачем певних послуг – й до того ж чи не єдино можливим, а в конкуренції (принаймні в окремих сферах) з приватним та громадськими секторами [4, с. 321].

Також йшлося про забезпечення «прозорості влади», зокрема контролю громадськості за витрачанням державних коштів. Саме тоді, в межах вищезазначеної конференції, стало відомо, що колегія Міністерства культури і мистецтв України підтримала досвід Кіровоградської області і вже розпочало реалізацію Програми розвитку соціального партнерства недержавних організацій України та державних закладів культури. Однак, зобов'язання, які взяло на себе Міністерство стосовно створення при Міністерстві Кабінету технологій міжсекторного партнерства для здійснення координації реалізації програми в межах України, а також надання допомоги в залученні до реалізації програми закладів культури з усіх областей, забезпечення роботи по навчанняю і підвищенню кваліфікації працівників культури, залучених до реалізації Програми, на базі Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, не були виконані.

А у 2002 році Міністр культури і мистецтв України Ю. Богуцький відзначав: «Ми ще не навчилися плідно й конструктивно взаємодіяти з різними суспільно-політичними об'єднаннями, партіями, релігійними громадами» [2, с. 1]. Тоді ж, наказом Міністра від 5 вересня 2002 року було створено відділ взаємодії та зв'язків з громадськістю, який у 2004 році було реорганізовано у сектор взаємодії та зв'язків з громадськістю, у 2005 році реорганізовано в інформаційний сектор, а у 2008 році реорганізовано в сектор взаємодії зі ЗМІ та зв'язків з громадськістю, що знаходиться у структурі відділу забезпечення роботи Міністра. На офіційному веб-сайті Міністерства культури і туризму України можна ознайомитися з основними функціями сектору інформації відділу організаційно-аналітичного забезпечення роботи Міністра.

Сектор інформації відділу організаційно-аналітичного забезпечення роботи Міністра, відповідно до покладених на нього завдань, здійснює підготовку, організацію та проведення брифінгів і прес-конференцій за участю Міністра та його заступників; підготовку інтерв'ю, коментарів і «гарячих ліній» Міністра та його заступників; наповнення офіційного веб-сайту МКТ інформацією про діяльність Міністра, Міністерства та Державних служб; інформування ЗМІ про діяльність Міністра, Міністерства та Державних служб; організацію відповідей на запити журналістів; комунікацію з представниками ЗМІ [8].

Виникає питання щодо назви сектору: чи це сектор взаємодії із ЗМІ та зв'язків з громадськістю, чи сектор інформації відділу організаційно-аналітичного забезпечення роботи Міністра? У будь-якому випадку серед завдань сектору не стоїть напрямок взаємодії з громадські-

стю, а хід проведення та результати брифінгів, прес-конференцій, «гарячих ліній» за участю Міністра та його заступників не висвітлюється.

Ще у 2002 році В. Карлова у своєму дослідженні державної політики у сфері культури наголошувала на необхідності формування такої моделі управління, в основі якої був би встановлений конструктивний діалог та тісна співпраця між органами державної влади і громадськістю. Взаємодія громадських організацій з органами державної влади у вирішенні питань культурного розвитку мала би відповідати специфіці культурної сфери, особливостям її розвитку, що є важливим в умовах становлення громадянського суспільства в Україні. Вчені і нині вважають, що органам державної влади України, в тому числі і Міністерству культури і туризму, для оптимізації управлінської діяльності у сфері культури сьогодні необхідна підтримка громадськості, ефективний зворотний зв'язок між державою та суспільством. І хоча проблеми взаємодії органів державної влади з громадськими організаціями досліджувалися українськими вченими протягом дев'ятнадцяти років незалежності української держави загалом у соціальній сфері життєдіяльності суспільства, науковці Т. Бутирська, Н. Ковалішина, В. Купрій, В. Надрага, Н. Нижник, М. Новиков, Т. Тинкован, Н. Піроженко, О. Покоłodна, А. Стойка та ін. довели, що громадські організації, як інститути громадянського суспільства, можуть виступати суб'єктами вироблення державної політики, засобом підвищення ефективності управління на державному та регіональному рівнях.

Кардинальні зміни в культурній сфері, зумовлені демократичними й ринковими перетвореннями, сприяли виникненню різноманітних суб'єктів культурної діяльності – закладів, організацій, підприємств і осередків культури, заснованих як на державній, так і на недержавній формах власності, підвищенню активності творчих спілок, національно-культурних товариств, громадських організацій, зацікавлених в оновленні культурно-мистецького життя, відродженні традицій вітчизняної культури. За цих обставин збільшилася кількість суб'єктів політики держави у сфері культури, виникла потреба в пошуку нових підходів до організації і здійснення державного управління. Цілком зрозуміло, що національні творчі спілки та національно-культурні об'єднання, отримуючи щорічне фінансування з боку Міністерства культури і туризму України, мають можливість проводити заплановані спільно з МКТ заходи, але якість їх проведення, широке висвітлення в засобах масової інформації, суперечливі питання, непорозуміння, що могли виникнути на будь-якому етапі співпраці, розглядати, а тим паче досліджувати, не практикувалося.

Серед основних завдань, про які говорилося ще у 2001 році на Міжнародній науково-практичній конференції «Культурна політика в Україні в контексті світових трансформаційних процесів», перед вирішенням яких знаходиться Україна і в 2010 році, і які визначені в основоположних документах держави – розбудова громадянського суспільства та зміцнення демократичних інституцій. Адже без їх розв'язання неможливо створити справді демократичну країну, неможливо приєднання до європейського співтовариства, співдружності розвинутих країн світу.

Головною передумовою руху до демократичної держави є розширення економічної свободи, що передбачає зміни не тільки інститутів суспільства, а й усієї системи цінностей і психології людей. Також люди повинні погодитись жити за демократичними принципами самостійно, з усією повнотою відповідальності, без постійної опіки влади. Крім того, необхідною умовою динамічного розвитку демократичних процесів має стати політична дисципліна народу й достатня політична культура [7, с. 180]. Політична культура – це система рекомендованих цінностей, за допомогою яких себе ототожнюють члени однієї політичної сім'ї, носії єдиних історичних споминів, сакралізованих образів героїв, ідей принципів документів (з якими ще не всі ознайомились), а також символів, прапорів, свят, словникового запасу умов-

них понять [1, с. 80]. У контексті саме такого розуміння політичної культури перспективною є системно-синергетична точка зору російських науковців В. Жидкова, Ю. Лотмана на культуру як відкриту систему, занурену в певне середовище, в якому вона обмінюється енергією та інформацією.

Стан демократії в сучасному суспільстві значною мірою визначається його культурою та існуванням системи незалежних від держави самоврядних об'єднань суверенних індивідів і вільно встановлених зв'язків між ними – громадянського суспільства. Громадянське суспільство українські вчені визначають як сукупність недержавних суспільних відносин, у які люди вступають для вираження і захисту своїх інтересів. Основна ознака громадянського суспільства – створення необхідних соціальних умов поза інститутів держави для самореалізації як окремої особистості, так і різних соціальних груп [3, с. 213]. Вважається, що основою громадянського суспільства є участь громадян у діяльності різноманітних громадських організацій та об'єднань, покликаних для висловлення й задоволення потреб зацікавлених груп у відносинах із різними політичними інститутами, насамперед із державою [6, с. 14]. Саме тому вітчизняні і зарубіжні дослідники почали приділяти значну увагу питанню взаємодії органів державної влади із суб'єктами громадянського суспільства.

Зокрема Ю. Сурмін вказує на те, що такий шлях забезпечує гуманізацію державної влади, її підпорядкування інтересам суспільства, людини і що перспективи розвитку відкриваються тільки тоді, коли держава і громадянське суспільство не тільки вступають в діалог, але і налагодять між собою стійку взаємодію, що припускає участь громадянського суспільства в справах держави і одночасно у реалізації запитів та інтересів людей. Потребу в такій взаємодії розбудила Помаранчева революція, що була першим масштабним чуттєво-іраціональним проявом громадянського суспільства в Україні. Вона аж ніяк не зменшила кількість проблем, що стоять перед державою і громадянським суспільством і не вирішила ні одну з них, а лише оголила найбільш актуальну проблему сучасного розвитку України – проблему постійного, системного діалогу і взаємодії держави і громадянського суспільства, що являє собою єдиний ефективний засіб становлення як першого, так і другого [11, с. 346–347].

Ю. Сурмін у своїй концепції системи взаємодії органів державної влади із суб'єктами громадянського суспільства подає такий перелік взаємопов'язаних проблем: взаємні очікування та настрої суб'єктів взаємодії і стійкість взаємодії, її перетворення у соціальні відносини; довіра між суб'єктами взаємодії і конфлікти в процесі взаємодії та засоби їх вирішення; правила, норми та цінності взаємодії і зміст, форми, методи, напрями, технології взаємодії; ресурсне забезпечення взаємодії і результативність взаємодії [11, с. 348]. При цьому надзвичайно важливо усвідомити взаємодію як систему з її принципами, метою і завданнями, предметом і напрямками та доєднати загальні теоретичні розробки до практичних завдань органів державної влади у забезпеченні реалізації державної політики у будь-якій галузі.

О. Якубовський, Т. Бутирська розглядають взаємодію державного і громадянського суспільства як механізм державного управління в сучасних умовах України. В основі цієї взаємодії знаходиться система взаємодієносин державної влади і громадянського суспільства. Перехід у взаєминах влади і громадянського суспільства від традиційного впливу до взаємодії є умовою якісної зміни державного управління – синергізму – ефекту об'єднання творчих потенціалів державного управління і громадянського суспільства, як безпосереднього суб'єкта управління. Такий ефект виявляється в підвищенні ефективності державного управління, зацікавленості суспільства в досягненні намічених результатів, консолідації суспільства і влади, об'єднаних єдиними завданнями [13, с. 5].

Однак існує ціла низка причин, що стримують розвиток ефективної взаємодії державних структур з громадськими:

- прагнення влади до монополії та закритості, відповідно до самої природи та характеру влади. Способом зменшення цього недоліку є впровадження в життя механізмів взаємодії та передачі соціального інтересу на структури влади та процес прийняття рішень;
- відсутність аналітико-прогнозуючих структур у підрозділах державного управління. Для прийняття рішень використовується неузгаальнена інформація, а суб'єктивна одного, в кращому разі декількох чинників. Думка громадських організацій може бути використана тільки у тому випадку, коли вона повністю збігається із запланованими кроками державного апарату;
- значну кількість громадських організацій та їх широкий спектр представлення об'єднує відсутність матеріальних та фінансових ресурсів, спонтанність дій, відсутність досвіду реалізації своїх поглядів через державно-управлінські рішення;
- значна залежність громадських організацій від отриманих грантів, причому в абсолютній більшості іноземних;
- відчутність недостатньої професійності (з точки зору організаторської і публічної роботи) функціонерів громадських організацій. В більшості випадків робота громадських організацій будується на ентузіазмі окремих особистостей (в окремих випадках на суто меркантильних інтересах тієї чи іншої особи) і, звичайно, закінчується або при втраті віри, або при досягненні своєї мети, знову-таки окремою людиною [10, с. 59].

Безумовно, що перелічені причини, що стримують розвиток ефективної взаємодії державних структур з громадськими, стосуються і цілого ряду проблем забезпечення реалізації культурної політики в Україні за участю громадських організацій, які у своїх статутних завданнях тожотні з органами державної влади щодо продукування, поширення і споживання культурних цінностей, їх зберігання та передачу, розкриття творчого потенціалу громадян, формування їхньої політичної культури. Складна картина різнонаправлених культурних потреб та інтересів громадськості може знайти своє втілення лише при налагодженій співпраці з державою на всіх її рівнях.

Не дивлячись на те, що питання взаємодії з громадськістю піднімалося на рівні керівництва МКТ України, експертів Ради Європи та деяких вчених, проблема взаємодії громадських організацій з органами державної влади у забезпеченні реалізації культурної політики в Україні не зайняла відповідного місця серед існуючих проблем культури українського суспільства.

Вважаємо за необхідне повернутися до реалізації Програми розвитку соціального партнерства недержавних організацій України та державних закладів культури, а також виконати зобов'язання, взяті МКТ України у 2001 році, стосовно створення при Міністерстві Кабінету технологій міжсекторного партнерства для здійснення координації реалізації програми в межах України а також надання допомоги в залученні до реалізації програми закладів культури.

Рекомендуємо Міністерству культури і туризму України як головному органу державної влади, відповідальному за формування та реалізацію культурної політики, взяти на себе відповідальність за створення нової моделі управління в галузі культури, яка б дозволила широкому колу громадських організацій України брати дієву участь у проведенні заходів держави, спрямованих на формування спільних орієнтирів, цінностей, завдань, шляхів до їх виконання через конструктивний діалог.

Враховуючи точки зору вітчизняних вчених на саме явище взаємодії громадськості з владою у контексті громадянського суспільства, зазначимо, що «ефективне співробітництво і партнерство передбачає встановлення між сторонами відносин довіри та своєрідну презумпцію доброї волі і взаємного дотримання правил «чесної гри» [3]. Адже причини, що стримують розви-

РОЛЬ КАДРІВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ток ефективної взаємодії державних структур з громадськими організаціями, є тим колом проблем, які по суті замикають взаємозалежність держави і громадянського суспільства. Тож для розбудови громадянського суспільства та зміцнення демократичних інституцій в державі необхідна система відповідних світоглядно-ціннісних орієнтацій, зрілої національної самосвідомості, які формуються, передусім, державною політикою в сфері культури й виступають головними чинниками економічного, політичного і взагалі духовного відродження України.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку сфокусовані на вивчення соціально-культурного потенціалу громадських організацій, який можна було б направити на плідну співпрацю з органами державної влади в забезпеченні реалізації державної культурної політики України.

Література.

- Bernstin S. Les partis / S. Bernstin // Pour une histoire politique / Sous la direction de R. Remond. – Paris: d. du SEUIL, 1988. – P. 49–86.
- Богуцький Ю. Проблеми та перспективи української культури / Ю. Богуцький // Культура і життя. – 2002. – 6 березня. – С. 1.
- Громадські організації та органи державного управління: питання взаємовідносин: монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. – Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2007. – 236 с.
- Кононенко Л. Соціальне партнерство як ресурс розвитку культури в умовах ринку / Л. Кононенко // – Культурна політика в Україні в контексті світових трансформаційних процесів: мат-ли міжн. наук-практ. конф / заг. ред. В. П. Подкопасев, В. Ф. Чернець; наук. ред. – упоряд. О. О. Різник. – К.: ДАККІ і М, 2001. – 392 с.
- Культурна політика України – оцінка міжн-них експертів: європейська програма оглядів національних культурних політик / Рада Європи; Рада культурної співпраці. – неофіц. пер., 2007. – 56 с.
- Максєв С. Сучасна Україна: громадянська свідомість та політична участь населення / . Максєв С. // Політична думка. – 2000. – № 2. – С. 14.
- Моторний В. Демократичне врядування як засіб підвищення ефективності функціонування органів влади / В. Моторний // Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування: матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (4 квітня 2008 р.) у 2 ч. Ч. 2. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2008. – С. 179–181.
- Основні функції сектору інформації відділу організаційно-аналітичного забезпечення роботи Міністра: офіційний веб сайт Міністерства культури і туризму України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://195.78.68.75/mincult/uk/publish/article/137587>. – Назва з екрану.
- Семашко О. М. Українська культура в умовах нової соціальної реальності: стан і проблеми розвитку / О. М. Семашко, кол. авт.: М. М. Алексієвець, М. М. Більчук, М. С. Бойко та ін.; за ред. Т. О. Сілаєвої // Культурне відродження в Україні. – Л.: Астериск, 1993. – 290 с.
- Ситник П. К. Громадянське суспільство і держава: особливості взаємодії / П. К. Ситник, Рада Національної безпеки і Оборони України // Стратегічна панорама. – 2002. – № 4. – С. 57–60.
- Сурмін Ю. П. Концепція системи взаємодії органів державної влади із суб'єктами громадянського суспільства / Ю. П. Сурмін // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні: матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю. – К.: Вид-во НАДУ, 2006 – С. 146–150.
- Філіна А. П. Державна культурна політика: навч. посіб. / А. П. Філіна. – К.: ДАККІМ, 2008. – 224 с.
- Якубовський О. П., Бутирська Т. О. Державна влада і громадянське суспільство. Система взаємодії: монографія / О. П. Якубовський, Т. О. Бутирська. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. – 196 с.

На основі європейського досвіду аналізуються підходи до подолання проблем у системі управління якістю надання медичних послуг: підходи до забезпечення оптимальних норм медичного обслуговування, проблеми права пацієнтів на вибір лікаря та лікувального закладу, проблеми умов праці та правового стану лікарів і осіб суміжних професій, вимоги до контролю за їх кваліфікацією та рівнем професійних знань тощо.

Ключові слова: послуга, медична послуга, якість медичної послуги, якість медичного обслуговування, управління якістю надання медичних послуг.

Нові завдання й функції держави перехідного періоду зумовлюють і новий зміст її управлінської діяльності і, отже, визначають форми, методи управління, нові принципи реалізації кадрової політики, в тому числі і у галузі охорони здоров'я.

Теоретико-методологічну основу досліджень принципів європейської кадрової політики охорони здоров'я становлять теоретичні доробки, які відображають специфічні сторони процесу європеїзації та стандартизації як підґрунтя якості галузі. Науково-прикладні дослідження українських вчених та практиків свідчать про актуальність обраної тематики – роботи М. М. Білінської [1], О. Д. Корвецького [4–5], В. М. Лехан та ін. [6], В. М. Пономаренка та ін. [9], І. М. Солоненка [10], А. В. Степаненко [11] та інших. Слід зазначити, що теоретичні та практичні аспекти системи надання якісних медичних послуг в Україні набувають свого поширення лише останнім часом. В системі НАДУ при Президентіві України захищено низку дисертацій з відповідної тематики.

Системний аналіз вітчизняних і зарубіжних літературних джерел стосовно кадрових питань у забезпеченні якості системи охорони здоров'я свідчить, що ступінь досліджень проблеми є недостатнім. Окремі з них лише певною мірою дають змогу розкрити її зміст і зосереджують увагу передусім на розкритті форм і методів підготовки кадрів системи охорони здоров'я та створюють лише передумови для розробки зазначеної проблеми.

Нові реалії, в яких функціонує система охорони здоров'я, потребують комплексу заходів, які б забезпечували високий професійний рівень кадрів, їх відповідних компетенцій, активного залучення в управління якістю надання медичних послуг. Одним із шляхів забезпечення цього може служити досвід європейських країн у питанні стандартизації діяльності галузі.

Мета – на основі досвіду країн ЄС проаналізувати роль кадрів у системі забезпечення якості надання медичних послуг.

Обґрунтування нормативно-правової обумовленості європейської системи надання якісних медичних послуг доцільно здійснювати через дослідження за трьома напрямками: вивчення нормативно-правових засад розвитку галузі та її суб'єктів; класифікація джерел права Європейського Союзу та виявлення їх впливу на ефективність функціонування системи охорони здоров'я й її суб'єктів; типологія принципів, за якими діє система управління якістю надання медичних послуг в країнах ЄС. Даний підхід зумовлений насамперед надзвичайно складною природою права ЄС, яке в широкому розумінні включає всі правові норми, що діють у Євросоюзі (acquis communautaire), а у